

Till
Arbetsmarknadsdepartementet

Remiss av SOU 2023:97 Ut ur utsatthet

Sammanfattning

Trelleborgs kommun ställer sig överlag positiv till betänkandets förslag till program, dess olika samverkansförslag och föreslagna lagändringar för att komma till bukt med de problem som lyfts i betänkandet. Trelleborgs kommun vill dock betona skolans roll och ansvar i att tidigt identifiera riskfaktorer där barn och unga kan vara föremål för sexuell exploatering. Detta gäller såväl för elevhälsan som för den pedagogiska personalen.

Trelleborgs kommun har i sitt yttrande valt att lägga vikt på de delar som berör skolverksamheten eller de delar som berör skolverksamhetens medicinska/psykologiska elevhälsa. Kommunen är medveten om att betänkandet berör andra delar av kommunens verksamhet, inte minst socialtjänsten, och berör detta i utvalda delar.

Yttrandet

Trelleborgs kommun har inga synpunkter på den beskrivning som lyfts upp i betänkandets inledande avsnitt (1-7), mer än att skolan för dels dess elevhälsa men dels dess pedagogiska personals huvudsakliga ansvar kan förtydligas och konkretiseras ytterligare. Exempel på hur skolor arbetar mot sexuell exploatering, prostitution och människohandel för sexuella ändamål, vare sig det är exempel på effektiva åtgärder eller avsaknad av sådana, är också något som skulle kunna presenteras och som betänkandet kan dra lärdom av. Med hänvisning till dess ansvar som yrkesverksamma gentemot målgruppen.

Kapitel 8 – Sverige uppfyller inte sina internationella åtaganden

8.1 Personer utsatta för prostitution och barn utsatta för sexuell exploatering

8.1.2 Åtaganden

Trelleborgs kommun ställer sig bakom betänkandets slutsatser av att det finns brister kopplat till hur Sverige förhåller sig till sina internationella åtaganden. Trelleborgs kommun ser det som ytterst bekymmersamt att så pass få individer identifieras som offer för prostitution och sexuell exploatering som det gör. Detta med hänvisning till antalet anmälda brott och antalet åtal som har väckts i relation till hur många unga som anses ha blivit utsatta för olika sexualbrott och sexuell exploatering i vardagen genom olika studier (som beskrivit i kapitel 5.1.3) och

genom de beskrivningar som anges från intervjupersoner som har uppgett att de har haft myndighetskontakter men som inte upptäckts vara offer för bland annat sexuell exploatering vid dessa kontakter (som beskrivs mer ingående i kapitel 6.1.3 och 7.5.1.). Utifrån denna beskrivning konstateras det att skolan har en betydande roll i att bli bättre på att identifiera brottsoffer genom adekvata screeningverktyg och metoder, som beskrivits i 10.1.4.

Kapitel 8.1.2 anger att identifieringen behöver ske såväl fysiskt som digitalt. Trelleborgs kommun gör bedömningen att skolans yrkesverksamma inte omfattas kring den digitala uppsökande verksamheten, då ansvaret för den uppsökande verksamheten främst åläggs socialförvaltningen och polisen enligt det efterföljande avsnittet 10.1.4. Däremot måste skolans personal vara utbildad i att identifiera de riskfaktorer som kan uppstå även i den digitala miljön där den verkar, och veta var man ska vända sig för att anmäla ett riskbeteende. Skolans elevhälsa har ett särskilt viktigt arbete framgent att erbjuda barn skydd, stöd, rehabilitering och vård i den mån det är möjligt för elevhälsan att hantera när elev väl har identifierats vara utsatt för bland annat sexuell exploatering. Samtidigt behöver verksamheten skicka vidare eleven till mer specialiserad vård och behandling vid behov. Detta helt enligt betänkandets förslag som beskrivs mer ingående i kapitel 10.1.2. Skolans pedagogiska insatser måste också vara anpassade utifrån elevens särskilda behov, vilket sker genom en nära samverkan mellan skolans personal, specialpedagog och elevhälsa utan att sekretessen för den delen röjs.

8.2 Människohandelsoffer

8.2.2 Sverige uppfyller i dag inte dessa internationella åtaganden

Trelleborgs kommun ställer sig bakom betänkandets slutsatser av att det finns brister kopplat till hur Sverige förhåller sig till sina internationella åtaganden. Trelleborgs kommun ser det som ytterst bekymmersamt att så pass få individer identifieras som offer för människohandel som det gör. Här gäller återigen att skolan har en betydande roll i att bli bättre på att identifiera brottsoffer genom adekvata screeningverktyg och metoder, som beskrivits i 10.1.4.

Att betänkandet även anser att Sverige inte uppfyller sina internationella åtaganden om att barn inte skyddas i tillräckligt stor omfattning från fortsatt våld, inte får tillräckligt samordnat och effektivt stöd eller nödvändig vård är allvarligt. Att problemen belyses genom exempelvis barnrättskommittén är positivt. Samtidigt behöver Sverige göra mer för att fler barn ska kunna höras och kunna lämna klagomål på Sveriges hantering av dem som brottsoffer och hur Sverige följer barnkonventionen som skyddar barnens rättigheter. Därför bör Sverige, liksom förslagen i SOU 2023:40, snart ratificera det fakultativa och tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om ett klagomålsförfarande för att tydligare synliggöra de brister som finns i den svenska hanteringen av barnen som brottsoffer.

Skolans elevhälsa har ett särskilt viktigt arbete framgent att erbjuda barn skydd, stöd, rehabilitering och vård i den mån det är möjligt för elevhälsan att hantera när elev väl har identifierats vara utsatt för bland annat människohandel för sexuella ändamål. Samtidigt behöver verksamheten skicka vidare eleven till mer specialiserad vård och behandling vid behov. Detta helt enligt betänkandets förslag

som beskrivs mer ingående i kapitel 10.1.2. Skolans pedagogiska insatser måste också vara anpassade utifrån elevens särskilda behov, vilket sker genom en nära samverkan mellan skolans personal, specialpedagog och elevhälsa utan att sekretessen för den delen röjs.

Kapitel 9 Inledande överväganden

9.2 Kunskapsläget om vägen ut ur prostitution/sexuell exploatering och hindrande

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets beskrivning av kunskapsläget om vägen ut ur prostitution/sexuell exploatering och om skolans verksamhet och ansvar att skapa en större förståelse, kunskap och beteendeförändring kopplat till hur dess personal ska bemöta barn och unga som är offer, snarare än att anses ha ett beteendeproblem, för sexuell exploatering eller människohandel för sexuella ändamål. Den yrkesverksamma behöver agera objektivt i en uppstående situation där dessa uppgifter framkommer och ska sätta den unges bästa i fokus. Detta möjliggörs genom löpande utbildningsinsatser som betänkandet även föreslår. En beteendeförändring krävs genom diverse insatser bland de yrkesverksamma som ser barnets utsatthet som ett beteendeproblem. Dessa beteendeförändrade insatser behöver stöd i empirin för att vara övertygande och bör med fördel inorporeras i det metodstöd som ska tas fram – som dessutom behöver vara speciellt inriktad mot de olika professionerna. Detta diskuteras mer i efterföljande avsnitt. Även om målgruppen är densamma kan beteenden hos den utsatte te sig olika i olika situationer och i olika sammanhang.

Trelleborgs kommuns ser positivt på betänkandets förslag om en utsedd kontaktperson som ska följa den unge eller vuxna genom hela processen, då ansvaret blir tydligare och samverkan mellan myndigheter, civilsamhället och andra aktörer kring individen underlättas genom en kontaktväg kring individen. Detta kommenteras mer i 10.2.2.

Kapitel 9 – Inledande överväganden

9.3 Brister i skydd, stöd, vård och rehabilitering som erbjuds idag

9.3.2 Områden som behöver åtgärdas

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets beskrivning av vilka områden som kräver åtgärder. Att vårdnadshavarna inte involveras och att de känner sig misstrodda av både skola, socialtjänst och BUP (7.5.7) i vissa fall när det kommer till samtal om det enskilde barnets utsatthet är allvarligt och institutionerna måste se till att inkludera snarare än exkludera vårdnadshavarna i arbetet. De måste också erbjudas stöd i en större omfattning idag. Däremot måste det också ställas i relation till vad som är barnets bästa – om barnet i fråga inte vill att vårdnadshavarna involveras i ärendet behöver det tas i beaktande. Den yrkesverksamma måste kunna uppmuntra till att barnet får tillit till myndigheterna och därför måste den unges önskemål tas i beaktning där det är möjligt (i enlighet med artikel 14 i EU:s människohandelsdirektiv, avsnitt 3.4.1).

Att mindre kommuner inte kan bistå med samma specialiserade och heltäckande stöd som erbjuds i storstadsområdena klargörs på ett flertal ställen i betänkandet och är inget Trelleborgs kommun invänder sig emot. Utredningen föreslår viss

myndighetsöverskridande/tvärprofessionell samverkan i olika former i flera efterföljande avsnitt som kommenteras särskilt. Men Trelleborgs kommun vill särskilt poängtera att de ser stora fördelar med kommunöverskridande samverkan i lika frågor kring individer utsatta för prostitution, sexuell exploatering eller människohandel för sexuella ändamål likt det som presenteras i avsnitt 10.2.1. Något som också efterfrågas särskilt i avsnitt 7.6.2. Samverkansformerna kan röra allt från hur kommunerna ska bemöta liknande situationer som kan uppstå och formulera gemensamma planer för hur det ska hanteras för att få en likvärdighet i det geografiska området, hur kommunerna gemensamt kan bidra till ett effektivare utvecklingsarbete, till hur den befintliga samverkan inom FINSAM kan utvecklas eller hur kommunerna gemensamt kan ha större tillgång till kontaktperson med särskild sakkompetens för målgruppen eller dess anhöriga (utifrån bristerna beskrivna i 7.1.1 och där även exempel på kommunöverskridande samverkan lyfts).

Kapitel 10 – Överväganden

10.1 Vägar in till programmen

Trelleborgs kommun delar betänkandets förslag till att programmen inte kan utformas generellt utan behöver vara individuella, samtidigt som viktiga hörnstenar, generella ramar och utgångspunkter behöver finnas. Elevhälsan beskrivs som en viktig aktör för att tidigt fånga upp barn som är utsatta för sexuell exploatering, en bild som Trelleborgs kommun delar, vilket beskrivs mer ingående i avsnitt 10.1.2.

10.1.2 Specialiserad lågröskelverksamhet riktad till barn

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets beskrivning över vikten att elevhälsan behöver ha nödvändiga kunskaper för att kunna identifiera kännetecknen där elev kan vara utsatt för sexuell exploatering eller där elevhälsan behöver veta hur den ska hantera en situation där det framgår att ett barn är utsatt. Detta får framgå genom det utbildningsmaterial och metodstöd som föreslås tas fram, återigen med önskemål om att det anpassas efter professionernas olika förutsättningar. Betänkandets beskrivning om flexibilitet, öppenhet och generös tillgänglighet (10.1) behöver beröra dels den specialiserade lågröskelverksamheten, digitala kontakter med stödlinjer, såväl som kontakten med ungdomsmottagningar och elevhälsan. Varpå kommunerna och regionerna behöver tillgodose att dessa också ges möjligheter att fånga upp utsatta barn i ett tidigt skede genom en god tillgänglighet.

10.1.3 Lättillgänglig information och tydliga kontaktvägar

Trelleborgs kommun stödjer betänkandets förslag. Trelleborgs kommun ser med fördel att den tillgängliga, samlade och övergripande informationen som föreslås spridas till målgruppen, på flera språk, tas fram nationellt i enlighet med förslaget i 10.3.8 och att informationen hålls uppdaterad löpande och tillgängliggörs för skolpersonal, elevhälsa och andra berörda aktörer genom löpande utskick. Detta tillsammans med information om var barn och unga kan vända sig, men även var yrkesverksamma kan vända sig för råd och stöd. Detta är särskilt viktigt för att uppnå en likvärdig informationsspridning till våldsutsatta i hela nationen.

10.1.4 Uppsökande verksamhet och rutiner för att fråga om sexuell exploatering

Trelleborgs kommun stödjer betänkandets förslag. Trelleborgs kommun ser ett behov av att det uppsökande arbetet intensifieras för att identifiera fler brottsutsatta, detta är också ett ansvar kommunerna redan har. Men som betänkandet visar, följs det inte upp i den grad som det behöver. Uppdraget om utvecklingen av ett metodstöd för traumamedveten brottsförebyggande uppsökandeverksamhet som föreslås ges till Polismyndigheten i samverkan med Socialstyrelsen (enligt 10.3.10) kommer att innebära ett tydligare ansvar för landets socialtjänster att arbeta mer aktivt med den uppsökande verksamheten. Detta kan dock i praktiken också innebära en högre, om nödvändig, arbetsbelastning för landets socialtjänster och kan också komma påverka skolans personal genom ett intensifierat informationsutbyte. Detta kan i förlängningen också komma att innebära ekonomiska konsekvenser för landets kommuner, och kommenteras närmre i avsnitt 13.3.1. Trelleborgs kommun föreslår en kommunöverskridande samverkan kring den uppsökande verksamheten för att minska de ekonomiska konsekvenserna förslaget innebär, särskilt för landets mindre kommuner utanför storstadsområdet.

Trelleborgs kommun noterar även att avsnittets innehåll kring vikten av en väl fungerande samverkan mellan polis, socialtjänst och civilsamhälle för att identifiera utsatta barn för sexuell exploatering inte inkluderar skola, hälsa-, vård och omsorg i detta hänseende. Trelleborgs kommun anser att dessa aktörer i en hög utsträckning behöver involveras i det uppsökande arbetet och i samverkansformerna på något lämpligt sätt för att bistå med att tidigt identifiera utsatta personer. Detta särskilt med hänvisning till när skolan och elevhälsan lyfts upp som viktiga aktörer att tidigt upptäcka utsatta personer i kapitel 7.6.1. Detta kan ske genom redan befintliga samverkansformer, exempelvis genom SSPF men med fokus på att den unga är i riskzon för att vara eller röra sig mot kriminella kretsar där denne blir utsatt för kriminalitet.

Trelleborgs kommun vill även notera att Polismyndigheten behöver avsätta resurser för att arbeta med intensivt mot prostitution, sexuell exploatering och människohandel för sexuella ändamål. Detta då det beskrivs som en av de största bristerna för att möjliggöra effektiv samverkan enligt betänkandes avsnitt 7.5.8. Att skolan föreslås få ett nationellt likvärdigt screeningverktyg eller metoder för att bedöma risker för våld och skyddsbehov anser Trelleborgs kommun som positivt. Informationsinsatser om hur verktygen/metoderna ska användas behöver tillgodogöras skolorna löpande. Förvaltningen ser fram emot Socialstyrelsens och SBU:s förslag om uppdraget initieras som lyfts i avsnitt 10.3.11.

10.2 Utformning och organisering av ett exitprogram för vuxna och ett program för barn

Trelleborgs kommun delar betänkandets förslag till att programmen inte kan utformas generellt utan behöver vara individuella, samtidigt som viktiga hörnstenar, generella ramar och utgångspunkter behöver finnas. Skolan beskrivs som en central aktör för nödvändiga insatser för att ta ut en individ ur utsatthet. Trelleborgs kommun delar betänkandets bedömning om att en central myndighet behöver ha ett huvudsakligt ansvar för en effektiv samverkan i framtagandet av ett

individuellt exitprogram och delar betänkandets uppfattning om att detta ansvar bör ligga på socialtjänsterna. Däremot behöver hälsa, vård och omsorg, där elevhälsan inkluderas, också ta ett stort ansvar i att driva frågan framåt.

10.2.2 Program för barn med en särskilt utsedd samordnare, tvärprofessionell grupp och en individuell plan

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets beskrivning över vikten att elevhälsan behöver ha nödvändiga kunskaper för att identifiera utsatt barn och veta hur de ska behandlas och vid behov slussas vidare in i programmet.

Trelleborgs kommun ser också fördelar med att Barnahus tidigt involveras vid misstanke om utsatthet. Trelleborgs kommun ser det som självklart att elevhälsan och skolan är en del i den tvärprofessionella samverkan som möjliggörs i enlighet med bland annat skollag för att bistå i rehabiliteringen av den utsatte eleven.

10.3 Åtgärder som krävs för att exitprogram för vuxna, program för barn och vägar in till dessa ska bli verklighet

10.3.1 Utredningens målgrupper behöver flyttas fram i 5 kap. 11 § SoL

Trelleborgs kommun konstaterar, i likhet med betänkandet, att den föreslagna ändringen i socialtjänstlagen endast utgör ett förtydligande av det ansvar kommunerna redan har idag. Eftersom ändringen inte innebär något nytt åtagande för kommunerna bör den därmed inte heller i sig medföra några ökade kostnader för kommunen och kommunen ser det uteslutande som positivt att det ansvar kommunen redan har i dagsläget för denna grupp, lyfts fram och förtydligas.

Med betänkandets intentioner i åtanke om att höja medvetenheten om målgruppens utsatta status genom denna lagändring borde också nationella rekommendationer förtydliga att kommunernas handlingsplaner för mäns våld mot kvinnor, eller liknande dokument, också bör inkludera betänkandets målgrupp i dessa dokument. Ett exempel på en kommun som har detta implementerat är Södertälje kommun och dess Handlingsplan ”Fri från våld 2024–2027” (dnr KS 20/154). Att Sveriges olika kommuner brister kring att ha med målgruppen i dessa styrdokument framgår tydligt i betänkandets avsnitt 7.1.1.

10.3.2 Socialstyrelsen ska få i uppdrag att ta fram stöd för rättstillämpningen med anledning av ändringen i SoL

Då inget tillägg föreslås införas i hälso- och sjukvårdslagen är det av hög vikt att Socialstyrelsens framställer föreskrifter och allmänna råd för våldsutsatta av sexuell exploatering, prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Ändringarna i socialtjänstlagen ska poängtera socialnämndens ansvar, men då något liknande inte föreslås i hälso- och sjukvårdslagen behöver exempelvis elevhälsans ansvar förtydligas på annat sätt, precis som föreslås i detta avsnitt. Att utbildningsmaterialet från 2015 nu uppdateras ser Trelleborgs kommun enbart som positivt. Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets förslag.

10.3.3 Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna ska verka för att alla kommuner ska kunna erbjuda exitprogram och program för barn samt för att kommuner och regioner ska utveckla specialiserad lågtröskelverksamhet. Socialstyrelsen ska förvalta programmet för barn

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets förslag. Trelleborgs kommun välkomnar att stödmaterial tas fram och att kommuner och regioner gemensamt kan undersöka och besluta hur föreslagna arbetsätt och lågtröskelverksamhet bäst kan utformas utifrån lokala och regionala förutsättningar – samtidigt behöver en likvärdighet finnas i hela nationen, utifrån de internationella samfundens kommentarer till hur väl Sverige lever upp till dess internationella åtaganden.

10.3.4 Utvecklingsmedel till kommuner och regioner öronmärkta för utredningens målgrupper

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets förslag. Genom kommunöverskridande samverkan kan fler kommuner skapa ett mer gediget underlag för hur utvecklingsmedel skulle kunna användas både mer effektivt likvärdigt på en lokal och regional nivå än om ansökan om utvecklingsmedlen sker per kommun.

10.3.5 Särskilda barnkoordinatorer och förstärkt finansiering av regionkoordinatorerna för att stödja den lokala nivån

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets förslag. Trelleborgs kommun ser det som positivt att betänkandet föreslår att regionkoordinatorerna delvis utökas, men också att regionkoordinatorerna specialiseras på frågor som just berör barn och unga och blir barnkoordinatorer, för att stödja verksamheterna vid behov i frågor om barn.

10.3.7 Vi föreslår inget samlat nationellt kunskapscentrum men en översyn och förstärkning av uppdragen till Uppsala universitet och Linköpings universitet samt utvecklad samverkan mellan alla inblandade aktörer

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets förslag. Trelleborgs kommun ser det som positivt att nuvarande uppdrag fortsätter att utvecklas och samordnas för spridning av kunskap om hur våld mot målgrupperna kan upphöra.

10.3.9 Kontaktvägar till stöd för barn och unga utifrån deras åsikter och erfarenheter

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets förslag. Trelleborgs kommun ser det som positivt att förslag till uppdrag inkluderar möjlighet till digitala och anonyma kontaktvägar och att tillgängligheten till dessa föreslås vara generösa. Det är av vikt att barn och unga kommer i kontakt med hjälp snabbt när de väl har tagit initiativet och att de kan hänvisas vidare för specialiserad vård och stöd, även denna med hög tillgänglighet. Detta för att inte riskera att tappa barnets engagemang eller vilja att ta sig ut ur sin utsatta situation. Utifrån det internationella samfundets kritik mot Sveriges följsamhet gentemot dess internationella åtaganden är detta särskilt viktigt kopplat till barn- och ungdomspsykiatri. Utsatta barn med trauman behöver, om kontakt etablerats, snabb vård för att bearbeta detsamma.

Kapitel 13 – Konsekvenser av utredningens förslag

13.2 Konsekvenser för utredningens målgrupper

13.2.1 Konsekvenser för barn

Trelleborgs kommun delar betänkandets beskrivning av de eventuella konsekvenserna som beskrivs för barn och att dessa konsekvenser är positiva om åtgärderna som föreslås i utredningen genomförs. Att utredningens förslag skulle innebära att alla barn som utsätts identifieras och behandlas är inte utredningens slutsatser och är inte heller realistiskt. Men Trelleborgs kommun delar betänkandets vision av att fler barn kommer ta del av stödinsatserna som erbjuds om betänkandets förslag går igenom. Trelleborgs kommun poängterar dock att väntetiderna till barn- och ungdomspsykiatri, vilket också har lyfts i betänkandet och av de internationella samfunden, är väldigt långa. Det krävs både nationella och regionala satsningar för att förkorta köerna så att utsatta barn kan få råd och stöd i rätt tid som hälso- och sjukvården ska erbjuda dem enligt betänkandets förslag.

13.2.3 Konsekvenser för hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättning, skadligt bruk eller beroende eller med andra svårigheter

Trelleborgs kommun delar betänkandets beskrivning av de eventuella konsekvenserna som beskrivs för de särskilt utsatta grupperna och att dessa konsekvenser är positiva om åtgärderna som föreslås i utredningen genomförs.

13.7 Samhällsekonomiska konsekvenser

Sett till jämförelsen som betänkandet gör till studien om arbetet mot hedersrelaterat våld och förtrycks samhällsekonomiska konsekvenser, noteras det att vikten av en aktiv och lyckad skolgång ger samhällsekonomiska vinster. Varpå Trelleborgs kommun återigen lyfter behovet av att bereda utsatta barn en skolgång när det är möjligt med det särskilda stöd de kan vara i behov av för att lyckas i skolan.

Ordförande .....
Mathias Andersson
.....

Kommundirektör .....
Gisela Öst
.....

Till
Arbetsmarknadsdepartementet

Remiss av SOU 2023:98 Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften - våldsutsatthet som behöver synliggöras

Sammanfattning

Trelleborgs kommun ställer sig överlag positiv till betänkandets förslag, om dess olika samverkansförslag och kunskapsutvecklingsåtgärder för allmänheten för att komma till bukt med de problem som lyfts i betänkandet.

Trelleborgs kommun vill dock betona skolans roll och ansvar i att tidigt identifiera riskfaktorer där barn och unga kan vara föremål för sexuell exploatering sexuellt utnyttjande i pornografiska syften. Detta gäller såväl för elevhälsan som för den pedagogiska personalen. Trelleborgs kommun framhäver även behovet av att stötta vårdnadshavarna för att hjälpa sina barn ut ur utsatthet. Trelleborgs kommun lyfter även behovet av en kommunöverskridande samverkan för att identifiera utsatta och att utbildningar kring målgruppens utsatthet lyfts till yrkesverksamma för den pedagogiska personalen såväl som elevhälsan.

Trelleborgs kommun har i sitt yttrande valt att lägga vikt på de delar som berör skolverksamheten eller de delar som berör skolverksamhetens medicinska/psykologiska elevhälsa. Kommunen är medveten om att betänkandet berör andra delar av kommunens verksamhet, inte minst socialtjänsten, och berör detta i utvalda delar.

Yttrandet

Kapitel 12 – Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete

12.1 Sexuellt utnyttjande med koppling till pornografi behöver förebyggas på flera arenor

Avsnitt 12.1.1, 12.1.2, 12.1.4

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets beskrivning av läget och om myndigheternas ansvar att skapa en större förståelse och kunskap hos de yrkesverksamma för riskfaktorerna. Trelleborgs kommun anser, vilket kommenteras mer i ett efterföljande avsnitt, att både skolans pedagogiska personal som elevhälsan bör vara utbildad i att identifiera riskfaktorer som kan uppstå. Detta både fysiskt och i skolan, men även i den digitala miljön där den verkar. Utifrån

betänkandets beskrivning om hur få barn som identifieras vara utsatta konstateras det att skolan har en betydande roll i att bli bättre på att identifiera brottsoffer genom adekvata screeningverktyg och metoder. Personalen måste veta var man ska vända sig för att anmäla ett riskbeteende. Även skolans elevhälsa har ett särskilt viktigt arbete framgent att erbjuda barn skydd, stöd, rehabilitering och vård i den mån det är möjligt för elevhälsan att hantera när elev väl har identifierats vara utsatt. Samtidigt behöver verksamheten skicka vidare eleven till mer specialiserad vård och behandling vid behov. Skolans pedagogiska insatser måste också vara anpassade utifrån elevens särskilda behov, vilket sker genom en nära samverkan mellan skolans personal, specialpedagog och elevhälsa utan att sekretessen för den delen röjs. Att mindre kommuner inte kan bistå med samma specialiserade och heltäckande stöd som erbjuds i storstadsområdena klargörs på ett flertal ställen i betänkandet och är inget Trelleborgs kommun invänder emot. Utredningen föreslår viss myndighetsöverskridande/tvärprofessionell samverkan i olika former i flera efterföljande avsnitt (exempelvis avsnitt 14.4.1), detta kommer kommenteras särskilt.

Avsnitt 12.1.5

Trelleborgs kommun ställer sig bakom betänkandets slutsatser och framhäver behovet av att vårdnadshavare får ett utökat stöd i hur de ska hjälpa sina barn mot utsatthet. Detta är särskilt viktigt då många blir utsatta via internet, där skolan har en begränsad insyn men där vårdnadshavarna är en viktig aktör för att identifiera riskfaktorer.

Avsnitt 12.1.6

Trelleborgs kommun ställer sig positiv till de ändringar i undervisningsmetoderna som den nya läroplanen för med sig och ställer sig positiv till att Skolverket som är ansvarig tar fram ett tydligt kunskapsstöd. Förvaltningen delar, liksom andra aktörer, bilden av att det blir enklare för elever att identifiera sunda relationer och skilja dem från risksituationer samt ha kunskap om sexuellt våld och om vad sexuellt våld på nätet kan vara, som det beskrivs i betänkandet.

Kapitel 13 – Förbättrad upptäckt

13.1 En förutsättning för skydd, stöd och vård är att utsattheten upptäcks

Avsnitt 13.1.1, 13.1.2, 13.1.3, 13.1.4, 13.1.5

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets beskrivning. Som angivits tidigare anser Trelleborgs kommun att både skolans pedagogiska personal som elevhälsan behöver bli bättre utrustade för att kunna identifiera riskfaktorer som kan uppstå. Att våldsutsattheten tas med i de rutinmässiga frågeställningarna ser kommunen enbart som positivt. Hur det ska utformas ser kommunen helst, liksom föreslaget, att staten ansvarar för att ta fram rutiner för. Detta för att få en nationell likvärdighet i hur kommunerna och regionerna ställer sina frågor.

Trelleborgs kommun vill dock bara betona att betänkandets beskrivning om att barn vill bli tillfrågade, med hänvisning till den enkätundersökning som har genomförts, kan vara något missvisande. I detta fall har vuxna personer tillfrågats om de hade velat bli tillfrågade av samhället i stort när de var utsatta som barn – ett svar som kan vara helt annorlunda när individen har blivit vuxen och har fått

perspektiv på sin utsatthet och samhällets skyldigheter. Datan stöds dock av andra aktörer som exempelvis childx.

Det ska däremot noteras att det, liksom beskrivit i avsnittet 13.2, är viktigt att när de som utsatts för våld inte själva söker stöd så ska samhällsaktörer arbeta för att upptäcka denna utsatthet.

Kapitel 14 – Starkare skydd, stöd och vård

14.2 Bemötande är viktigt för jämlik vård och omsorg

Avsnitt 14.2.1, 14.2.2, 14.2.3, 14.2.4

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets beskrivning. Att ändra på de yrkesverksammars bemötande kräver beteendeförändringar kopplat till hur dess personal ska bemöta barn och unga som offer för det de utsatts för, snarare än att anses ha ett beteendeproblem. Den yrkesverksamma behöver agera objektivt i en uppstående situation där dessa uppgifter framkommer och ska sätta den unges bästa i fokus. Detta möjliggörs genom löpande utbildningsinsatser. En beteendeförändring krävs genom diverse insatser. Dessa beteendeförändrade insatser behöver stöd i empirin för att vara övertygande och bör med fördel inkorporeras i det metodstöd som ska tas fram – som dessutom behöver vara speciellt inriktad mot de olika professionerna. Även om målgruppen är densamma kan beteenden hos den utsatte te sig olika i olika situationer och i olika sammanhang.

Det är av vikt att barn och unga kommer i kontakt med hjälp snabbt när de väl har tagit initiativet och att de kan hänvisas vidare för specialiserad vård och stöd, vilken ska ha hög tillgänglighet. Att barnen tar initiativ kräver bland annat ett gott bemötande, vilket även beskrivs i avsnitt 14.6.1. Detta för att inte riskera att tappa barnets engagemang eller vilja att ta sig ut ur sin utsatta situation.

14.4 Stödinsatser behöver finnas tillgängliga i hela landet

Avsnitt 14.4.1 samverkan mellan flera aktörer

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets beskrivning.

Trelleborgs kommun ser stora fördelar med kommunöverskridande samverkan i olika frågor kring utsatta individer. Samverkansformerna kan röra allt från hur kommunerna ska bemöta liknande situationer som kan uppstå och formulera gemensamma planer för hur det ska hanteras för att få en likvärdighet i det geografiska området, hur kommunerna gemensamt kan bidra till ett effektivare utvecklingsarbete, till hur den befintliga samverkan utvecklas eller hur kommunerna gemensamt kan ha större gemensam tillgång till anställda med särskild sakkompetens för målgruppen eller dess anhöriga.

Kapitel 15 – Starkare skydd, stöd och vård

15.3 Yrkesverksamma behöver få tillgång till utbildning och handledning samt 15.4 Nationella kunskapsstöd behöver utvecklas och inkludera stöd för implementering

Avsnitt 15.3.1, 15.3.2, 15.4.1 15.4.2, 15.4.3

Trelleborgs kommun invänder sig inte mot betänkandets beskrivning. Att skolan är en viktig del för att identifiera utsatta barn är sedan tidigare beskrivet, men anges särskilt i avsnitt 15.3.2. För vissa yrkesgrupper kommer det att vara tillräckligt med enbart baskunskaper medan för andra kommer det att finnas behov av mer fördjupad utbildning, exempelvis traumautbildning, och många gånger även tillgång till handledning. Att ansvaret för utbildningar inom länet ligger på länsstyrelserna framgår av betänkandet, vilka även beskriver att de har svårt att stödja den regionala och lokala nivån både med den kompetenshöjande insatsen och med implementeringsstödet så länge det saknas nationellt kunskapsstöd inom området, därför är det positivt att detta nu föreslås tas fram.

Kapitel 16 – Överväganden och förslag för att förbättra det förebyggande arbetet samt skydd, stöd och vård

16. Nationella kunskapsstöd behöver utvecklas

Trelleborgs kommun ställer sig positiv till ett kunskapsstöd på nationell nivå som kan leda till underlättat arbete och ökad kompetens på området

Avsnitt 16.4.4

Trelleborgs kommun stöttar betänkandets förslag, men poängterar att ansvaret inte enbart kan läggas på elevhälsan genom uppdateringar i publikationen. Hela skolan, dess pedagogiska personal måste vara involverad i arbetet för att identifiera riskfaktorer.

Avsnitt 16.6.4

Trelleborgs kommun ställer sig positiv till förslaget att avsätta utvecklingsmedel för regional samverkan och samordning mellan kommuner, regioner och idéburna organisationer samt andra relevanta aktörer avseende förebyggande arbete, skydd, stöd och vård.

Kommunen observerar att förslaget om att medel bör avsättas till att kommuner ska ges möjlighet till ett förebyggande arbete med preventiva åtgärder överensstämmer väl med det förebyggande perspektivet som enligt förslagen till den nya socialtjänstlagen ska vara utmärkande för hela socialtjänstens verksamhet framöver.

Ordförande .....
Mathias Andersson
.....

Kommundirektör .....
Gisela Öst
.....